

De heer Dijkstal, Vice-Minister-President en Minister van Binnenlandse Zaken

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, aanstaande dinsdag over de moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van de Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin (II) voor het jaar 1997 (25000-II);**

- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van de Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin (II) voor het jaar 1995 (slotwet) (24846);**
- **Financiële verantwoording van de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin over het jaar 1995 (24844, nr. 4).**

(Zie vergadering van 8 oktober 1996.)

De (algemene) beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Dijkstal**: Voorzitter! Over dit onderwerp zijn door de heer Janmaat vragen gesteld. Uit de Handelingen is mij gebleken dat hij daarbij de minister-president aansprak. Ik moet hem daarom nu teleurstellen: ik ga het antwoord op zijn vragen geven. Zo is nu eenmaal de rolverdeling in het kabinet.

Het eerste punt dat hij aan de orde stelde, betref de benoemingsprocedure voor de voorzitters van beide Kamers. In artikel 61 van de Grondwet wordt bepaald dat elk der Kamers uit de leden een voorzitter benoemt en dat in het Reglement van orde van elke Kamer een nadere uitwerking van die benoeming wordt gegeven. Ik vind dat het kabinet past bij de behandeling van dit onderwerp zeer terughoudend te zijn. Dat staat los van de vraag wat ikzelf van de benoeming vind. Het gaat hierbij primair om een zaak van de Kamers zelf.

In de uitwerking in het Reglement van orde wordt geen uitspraak gedaan over de wenselijkheid ten aanzien van politieke kleuren of over de wenselijkheid van de continuïteit van het voorzitterschap na verkiezingen. Het lijkt mij dat ook op dit punt het primaat bij de Kamers behoort te liggen. Die zullen met deze kwestie wel op een evenwichtige manier omgaan. Ik heb althans niet de

ervaring dat dit in het verleden niet is gebeurd.

Het tweede punt waarover de heer Janmaat vragen stelde, betref de honorering van Kamerleden en met name van de voorzitter. Zijn vragen hierover zijn een beetje ongelukkig getimed. Vorig jaar is er in de Kamer een debat geweest over de hoogte van de schadeloosstelling, inclusief die van de voorzitters. Daarbij zijn bepaalde conclusies getrokken. Inmiddels is het kabinet, geconfronteerd met de uitkomsten van dat debat, bezig met de behandeling van een wetsvoorstel. Het lijkt mij beter dat de heer Janmaat, zodra dat wetsvoorstel bij de Kamer is ingediend, de discussie over de honorering van de Kamerleden en die van de voorzitter in het bijzonder, voortzet, gesteld dat hij dan nog behoefte heeft aan die discussie.

□

De heer **Janmaat** (CD): Voorzitter! De regering wordt geacht met één mond te spreken en daarom zijn de antwoorden van de minister van Binnenlandse Zaken mij net zo lief als die van de minister-president.

De minister zei dat het benoemen van de Kamervoorzitter door de Kamer zelf wordt geregeld. Dat is juist. Toch leek de CD dit een geschikt moment om deze kwestie aan de orde te stellen. Zij hadden daarbij vooral de hoop dat een of meerdere leden van de grote partijen op de naar voren gebrachte ideeën zouden ingaan.

Natuurlijk bepaalt de Kamer in hoge mate zelf wat de honorering van de Kamerleden is. Waarop lag bij de vragen het accent? Naar ons idee is de voorzitter van de Tweede Kamer de eerste representant van ons politieke systeem en van ons parlement. Naar de mening van de CD-fractie geniet hij een honorering die ver beneden die van voorzitters van lagere organen in onze staatsorganisatie ligt. Wij vinden de verhouding scheef. Daarop zal de Kamer zich natuurlijk zelf moeten beraden. Het zou echter niet uit te sluiten zijn dat het kabinet hierover een mening heeft, vooral gelet op de hoogte van de honorering van de andere voorzitters, bijvoorbeeld die van gedeputeerde staten en de raden van de grote gemeenten. Naar mijn idee heeft de regering enige invloed op deze honorering.

□

Minister **Dijkstal**: Voorzitter! Wat mij betreft is het natuurlijk volstrekt legitiem dat de heer Janmaat bij zo'n begroting dat punt opbrengt. Het is inderdaad vooral zaak om de collega's in de Kamer te overtuigen, eerder dan het kabinet. Het kabinet permitteert zich soms enige vrijheden, maar dat is vooral in monistische systemen. Het kabinet vindt bijvoorbeeld wel dat het iets mag vinden over de wethouder van buiten de raad. In een systeem echter dat zo dualistisch is als het onze, dienen wij toch vooral te respecteren hoe de Kamer er zelf over denkt, zowel wat het voorzitterschap als de honorering betreft.

De (algemene) beraadslaging wordt gesloten.

De wetsvoorstellen worden, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Ik stel aan de Kamer voor, de financiële verantwoording over het jaar 1995 van de Hoge Colleges van Staat en het Kabinet der Koningin (24844, nr. 4) voor kennisgeving aan te nemen en, voorzover het deze Kamer betreft, de minister van Binnenlandse Zaken decharge te verlenen voor het door hem gevoerde financiële beheer.

Overeenkomstig het voorstel van de voorzitter wordt besloten.

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Binnenlandse Zaken (VII) voor het jaar 1997 (25000-VII);**

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Gemeentefonds voor het jaar 1997 (25000-C);**

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Provinciefonds voor het jaar 1997 (25000-D);**

- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het ministerie van Binnenlandse**

Zaken (VII) voor het jaar 1995 (slotwet) (24851);

- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Gemeentefonds voor het jaar 1995 (slotwet) (24864);**

- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Provinciefonds voor het jaar 1995 (slotwet) (24865);**

- **Financiële verantwoording van het ministerie van Binnenlandse Zaken over het jaar 1995 (24844, nr. 9);**

- **Financiële verantwoording van het Gemeentefonds over het jaar 1995 (24844, nr. 23);**

- **Financiële verantwoording van het Provinciefonds over het jaar 1995 (24844, nr. 24).**

(Zie vergadering van 16 oktober 1996.)

De **voorzitter**: Door mij zijn schriftelijke antwoorden ontvangen van de minister van Binnenlandse Zaken op de vragen, gesteld in eerste termijn.

Deze antwoorden zijn rondgedeeld en zullen worden opgenomen in een bijvoegsel bij de Handelingen van deze vergadering.

(Het bijvoegsel is opgenomen aan het eind van deze weekeditie.)³

De (algemene) beraadslaging wordt hervat.

□

Minister **Dijkstal**: Voorzitter! Ik moet mij bij de Kamer verontschuldigen, want ik heb een beetje last van mijn stem. Het klinkt wat spannender dan de onderwerpen zelf misschien indiceren, maar ik kan er niet veel aan doen. Mevrouw Van de Vondervoort, de heer Kohnstamm en ik hebben afgesproken dat ik mocht beginnen. Dan zal mevrouw Van de Vondervoort haar onderwerpen behandelen en daarna de heer Kohnstamm de zijne.

Voorzitter! Vandaag bespreken wij de begroting van Binnenlandse Zaken. Wij beschouwen het als een steun in de rug dat er zo weinig over de begroting zelf is gesproken. Mevrouw Van der Hoeven heeft nog wel een poging in die richting gedaan met de amendementen, waarop overigens de heer Kohn-

stamm zal reageren. Veel meer dan dat was het echter niet, waarvoor dank. Wij weten allemaal dat deze debatten ook nodig zijn om over het beleid te kunnen spreken en een oordeel te kunnen geven over het gevoerde beleid. Ik meen dat het tegenwoordig is geaccepteerd dat er ook iets wordt gezegd over de bewindslieden. Voorzover er aardige opmerkingen zijn gemaakt, zijn wij u daarvoor erkentelijk. Voorzover ze kritisch waren, heeft dat ons licht verbaasd, maar dat moet u weer niet verbazen.

Mevrouw Van der Hoeven heeft gelijk aan het begin van haar betoog aangehaakt op datgene wat wijzelf in de memorie van toelichting naar voren hebben gebracht: de kwaliteit van het bestuur en de kwaliteit van de democratie. Ik ben haar daarvoor erkentelijk. Je kiest elk jaar voor een leidend thema in je memorie van toelichting. Wij hebben met grote overtuiging vanuit onze verantwoordelijkheid voor dit thema gekozen. Er zijn op allerlei terreinen in Nederland belangrijke discussies geweest over de kwantiteit; denk maar aan die lange jaren van bezuinigen. Je merkt in vele sectoren van de overheid dat de discussie gaat over de kwaliteit van het product, de kwaliteit van de dienstverlening. Ik vind het niet alleen zeer terecht, maar het verheugt mij ook zeer dat het gesprek daarover plaatsvindt, ook in de kritische zin waarin mevrouw Van der Hoeven dat heeft gedaan in de richting van Binnenlandse Zaken.

Mevrouw Van der Hoeven zegt dat er onder deze bewindslieden van Binnenlandse Zaken wel degelijk een aantal dingen tot stand zijn gekomen, maar dat de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ze vaak zijn voorbereid door vorige kabinetten. Dat ben ik volstrekt met haar eens. Zo werkt het natuurlijk. Je komt op het departement en je treft allerlei dossiers aan. Sommige daarvan zijn wat ongelukkiger en daar probeer je van af te komen. Andere zijn goed en daar ga je mee verder. Zij noemde de sociale vernieuwing als voorbode van het grotestedenbeleid. Dat is onmiskenbaar waar; ik wil daar niets aan afdoen. De hoop die ik daaruit put, is dat al te snelle oordelen over wat dit kabinet tot stand gebracht heeft, in dezelfde tijdas worden geplaatst. Als wij pas tot mooie daden komen nadat het vorige kabinet deze heeft voorbereid, zal het onvermijdelijk zijn dat onze mooie